

O Oskaru Nedbalovi s J. Setunským

Rozhovor Josefa Musila s Janem Setunským

(Otištěno in: Táborsko, 22. 12. 2010)

Až letos nadejde Štědrý den, vybavte si v jedenáct hodin dopoledne některou z melodií hudebního skladatele a táborského rodáka Oskara Nedbala. Právě v té chvíli před 80 lety vyhasl jeho život v chorvatském Záhřebu. Nedbal vyskočil z okna budovy zkušebny tamního divadla a přesná příčina jeho činu dodnes není známá. Výročí smutné události si letos Táborští připomněli festivalem Dny Oskara Nedbala. Aby zájem o jeho hudbu neustal, formuje se v těchto dnech Společnost Oskara Nedbala, která hodlá pečovat o skladatelův odkaz. Jedním ze zakládajících členů je Táborák Jan Setunský, jehož ke skladateli pojí i rodinné pouto – Oskar Nedbal byl jeho prastrýcem.

Myslíte si, že Oskar Nedbal svou sebevraždu plánoval?

Určitě ne. Považuji ho za velice silnou a odolnou osobnost. Tajil se mi dech, když jsem četl, co všechno například zvládl, když hrál v Českém kvartetu. Přečtu jen část z jeho dopisu z Petrohradu z 24. října 1899, který psal své ženě Josefě Setunské: „Dnes dopoledne hráli jsme u Beljajeva. Přítomni byli skladatelé věci, které jsme hráli od Glazunova i Rimsky-Korsakova a oni byli nadšeni. V Moskvě zůstaneme 26., 27. a 28., první a poslední den máme koncerty. Devětadvacátého v 11.40 dopoledne odjíždíme do Kyjeva, tam přijedeme 30. 10. v půl páté večer, máme koncert 1. 11. tamtéž, třetího pak Kišinev, pátého Buzarest, sedmého tamtéž druhý koncert, devátého máme Lvov, desátého Krakov. Budeme-li v Krakově včas hotovi, pak jel bych ještě po koncertu v 10 hodin do Prahy v pátek a přijel bych v sobotu v 11 hodin, tedy za necelé tři neděle se na Tebe podívati. Arci bych musel dvanáctého ráno do Olomouce, kde večer hrajeme. Třináctého máme Vratislav, čtrnáctého přijedu do Prahy. V Praze máme patnáctého další koncert, sedmnáctého je Vídeň. Celé prázdniny, které trvají asi deset dní, musím strávit zde v Praze, poněvadž jak víš, mám zkoušky s Filharmonii a mimoto ještě dva koncerty Komorního spolku. A tu přichází k palčivé otázce bydlení v Praze. V hotelu rozhodně bydlet nechci. Když tu myšlenku připustím, že bych v některém z těch našich mizerných hotelů bydlet musel, dělá mě nervosním.“ Takhle byl Nedbal zvyklý pracovat až do posledních dnů.

Nemohl se kvůli náročnému způsobu života natolik unavit, že náhle jednal zkratovitě?

Osobně si myslím, že ho přepadla náhlá lítost nad krutostí svého osudu. Snad si o tom Štědrém dni 1930 v Záhřebu vzpomněl na situaci o Vánocích 1902, které plánoval prožít v rodinné pohodě s milovanou manželkou Pepčou a malým synkem Oskárkem. Následujícího roku 6. ledna mu však Pepča náhle zemřela na souchotiny. Před Vánoce roku 1902 totiž Nedbal hrál právě v Záhřebu a psal na cestě manželce dopis do sanatoria ve Frankensteinu, ve kterém plánoval jejich další budoucnost. Její smrt evidentně nečekal. A najednou, po 28 letech, se ocitl na stejném místě. Snad si vzpomněl nejen na Pepču, ale i na svého syna Oskara, který v sedmnácti letech spáchal sebevraždu tím, že se zastřelil na vojně v Pešti ve stráži. Byl totiž od mládí bez matky ve výchově rodiny Setunských a měl občas problémy s chováním. Otec ho dal tedy studovat do vojenské reálky v Hranicích, aby se polepšil. Zkrátka Nedbal si patrně o Vánocích 1930 uvědomil, že krásný osobní život už prožil a lepší to nebude. A že asi bude nejlépe takový život uzavřít.

Závěr skladatelova života je vylíčený i v knize Cesta k nesmrtelnosti O. Nedbala autora Miroslava Šulce. Věděl jste, že se taková publikace chystá?

Věděl, protože její autor mi zatelefonoval, že píše o Nedbalovi knihu a domluvil si se mnou schůzku. O Nedbalovi napsal základní monografii už v roce 1959, ale tentokrát chtěl jeho životopis pojmout jinak a co nejděleji. Probrali jsme celou historii nejen Oskara Nedbala, ale i rodu Setunských a vůbec

děni v Táboře za Nedbalova života. Vzpomínám si, že pan Šulc otevřel á-čtyřkový sešit, na každé stránce měl napsaný měsíc z Nedbalova života a na každé řádce předepsaný den. Zajímalo ho nejen na 500 kusů zachovalých dopisů a pohlednic, ale i naše rodinné vzpomínky. Pak si písemný materiál půjčil. Zpracovával ho přibližně dva měsíce, a když nám ho vrátil, s radostí říkal: „Tak už to mám konečně celé, den po dni.“ Knížka pak vyšla v roce 2007 v nakladatelství 'Jaroslava Poberová'.

Přiznávám se, že jsem ji v tábořských knihkupectvích přehlédl...

Nedivím se. Zdejší knihkupci totiž vyhodnotili, že by Táboráci knihu o svém rodákovi příliš nekupovali. Berou totiž knihy jen do komisního prodeje a to jim toto nakladatelství neumožnilo. Já osobně jsem zakoupil přibližně osmdesát výtisků. Posílal jsem je lidem z kulturního života, které jsem znal, a také jsem je rozdával Táborákům. Především těm, o kterých vím, že mají k městu a kultuře vztah. Pět knížek jsem daroval i Jaroslavě Vosátkové, rázné předsedkyni tábořského Klubu turistů. Ta jeden výtisk dala tábořské zpěvačce a pedagožce Ludmile Peřinové se slovy: „Něco s tím dělejte! Tady máte knížku a zkuste to nějak propagovat.“ A vida, jak měla dobrý nos na správné lidi. Právě Ludmila Peřinová iniciovala nedávný festival Dny Oskara Nedbala v Táboře a nyní organizačně připravuje vznik Společnosti Oskara Nedbala.

Je pravda, že podle knihy měl vzniknout i televizní seriál?

O tom jsme s panem Šulcem nádherně snili. Jak by bylo krásné, kdyby Nedbalův život lidé poznali i z televizní obrazovky a dozvěděli se o šíření české muziky ve světě. Náš národ by se přece o tom měl poučit. Nejen o hudbě, ale i o politickém klimatu, v jakém tehdejší české země žily a dokázaly se prosadit. Pan Šulc scénář k seriálu napsal a doufal, že vznikne podobné dílo jako rakouský televizní seriál Dynastie Straussů. Dokonce mi pak daroval scénáře prvních dvou dílů. Se svým scénářem ale přišel v době, která takovýmto počínům nepřeje, což trvá dodnes. V České televizi se obávali, že by na výpravný seriál o českém hudebníkovi nesehnali dostatek peněz od sponzorů a že by byla nízká sledovanost. Nicméně nápad nezavrhl. Dokonce předpokládali, že až se koncesionářský poplatek za televizi zvedne na 135 Kč, že by se pak na seriál peníze našly. Projekt proto neustále odkládali a odkládali – a pan Šulc najednou v létě 2010 zemřel.

Líbí se vám jeho scénář?

Ano, čte se dobře. Ale právě to paradoxně vadilo. Pan Šulc byl rozhlasový pracovník a v televizi mu řekli, že je to z jeho způsobu psaní scénáře znát. A proto, pokud by se měl jednou podle scénáře natáčet film, museli by ho předtím upravit televizní scenáristé.

Pokusil se o to někdo?

To právě nevím a rád bych se to dozvěděl. Chystáme se s přáteli – v čele s tábořskou místostarostou Ing. Lenkou Horejskovou – znovu oslovit Českou televizi a neuskutečněný seriál připomenout. Nejdřív ale musíme vypátrat, kdo má kompletní scénář. Snad by ho mohli mít i v České televizi anebo bychom rádi vyzvali diváky, jestli o jeho osudu něco nevědí. Pan Šulc totiž v České republice nemá žádné příbuzné. Snad by něco mohl vědět jeho syn, který je lékařem a žije ve Vídni, ale jezdí po celém světě a nám se ho zatím nepodařilo kontaktovat.

Takže v současnosti víme jen o dvou napsaných dílech, které máte vy?

Bohužel je to tak. Jsem ale přesvědčený, že pan Šulc napsal scénář celý. Vzpomínám si, že mluvil o šesti dílech. Byl ve svém oboru profesionál a České televizi by určitě nenabízel nedokončenou práci.

Čím končí druhý díl?

Obrazem číslo 142: „Oskar Nebal a Marie Hoffmannová kráčejí po nástupišti pražského Nádraží Františka Josefa, vozík s objemnými zavazadly za nimi. Nastupují do 1. třídy vlaku Berlín – Praha –

Vídeň. Vlak se posléze rozjíždí a mizí v tunelu.“ Tento obraz pojednává o útěku Oskara Nedbala a jeho budoucí druhé manželky Marie z Čech do Uher v roce 1906. Po smrti své ženy Pepči si namluvil manželku houslisty Karla Hoffmanna primaria Českého kvarteta. Abych byl přesnější – Marie Hoffmannová rozená Mokrá si Hoffmanna údajně vzala jen proto, aby byla Nedbalovi co nejbliž. Oba totiž hráli v Českém kvartetu. Hoffman první housle a Nebal violu. Když Nedbal začal opětovat cty Marie Hoffmannové, rozhodli se, že spolu utečou. Nejprve se uchýlili ke svému známému, violoncellistovi Popperovi do Pešti. V Uhrách platily trochu jiné zákony než v bývalém Rakousku. Popper Nedbala formálně adoptoval. Oskar si pak Marii mohl vzít z amanželku. Nedbalův život je prostě zajímavý v každém směru.

Kdyby seriál vznikl, jaký odkaz by si z něj měli diváci odnést?

Lásku ke svým předkům, kteří dokázali českou kulturu a vůbec dovednost prosadit ve světovém měřítku. Přál bych si, aby znovu vzklíčila ne česká národní hrdost, protože takový fenomén dnes trochu zavání nacionalismem, ale česká národní radost. Ano, česká národní radost, to je to, co nám dneska schází.